

YÛSUF HAKKI ÜSKÛDARÎ VE DİVANİ
Yûsuf Hakkı Üsküdarî And His Divan

Dr. Gönül AYAN*

ÖZ

Yusuf Hakkı Üsküdarî 18. Yüzyılda yaşamış mutasavvıf bir şairdir. Küçük bir divana sahip olan şair, aynı zamanda şeyhlik makamına kadar yükselmiştir.

Bu çalışmada şairin Divanın üç nüshası esas alınarak divanı ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Yusuf Hakkı Üsküdarî, Divan, tasavvuf

ABSTRACT

Yusuf Hakkı Üsküdarî is Sufi poet lived in the 18th Century. The poet who have at the litte divan, he at the same time rised Şeyh position.

In this article, studied whom Divan of the three copy based.

Keywords: Yusuf Hakkı Üsküdarî, divan, sufizm

Yûsuf Hakkı Üsküdarî hakkındaki bilgileri, kendi hattı olduğunu tahmin ettiğimiz divan nüshasından öğreniyoruz. Edebiyat tarihinde ise, Nail Tuman'ın Tuhfe-i Nailî isimli eserinde bir cümle ile anılmaktadır.¹ Yûsuf Hakkı Üsküdarî, Divanı'nın telif tarihi olan 1189/1775 yıllarında sağdır. İsmail Efendi isimli bir zatın eğitiminden geçer. Nakşibendi Şeyhi Üsküdarlı Hacı Dede'ye intisap eden Yûsuf Hakkı, şeyhi tarafından çok sevilir.

Yûsuf Hakkı'nın intisap ettiği tekke; Üsküdar, Pazarbaşı Mahallesi, Bağlarbaşı Caddesi 193 ada, 1 parselde 1143/1730 yılında Şeyh el-Hac Hüseyin Dede (öl.1173/1760) tarafından kurulmuştur.² Tekke daha ziyade karşısında yer aldığı Alaca Minare Mescidi'nin adıyla tanınmıştır. Hüseyin Dede İmam-ı Busirî neslindedir. 1 Rebiülevvel 1173 (23 Ekim 1759)'de vefat etmiştir. Seksen üç halifesi olduğu³ belirtilir. Öyle ki 1173/1759 yılında, Dede daha sağlığında Üsküdarlı Yûsuf Hakkı'nın hilafetnamesini hazırlayıp kendisine verir. Hacı Dede'nin ölümü üzerine Üsküdarlı Yûsuf Hakkı uzlete çekilip müridlerinin on

* Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölüm Başkanı.

¹ Mehmet Nail Tuman, Tuhfe-i Nailî, Ankara 2001, C.1, s.210

² Ramazan Muslu, Osmanlı Toplumunda Tasavvuf (XVIII Yüzyıl), İstanbul 2004, s.296

³ age, s.297

yıldan beri istedikleri Evrad (virdler) ve Divan'ını hazırlığına başlar. Müridlerin Evrad'dan beklentileri vardır. Allahın güzel isimlerinin bir araya toplayan, okuyanları İlahi aşk cezbesine yöneltip kesretten kurtaran, yanlarında taşıdıklarında gerek Allah gerek padişah ve ulular, gerek düşmanlar katında aziz ve muhterem olmalarını sağlayan, isteklerinin yerine gelmesini, hastalıklarda okununca deva bulmalarını sağlayacak ve daima kendilerini düşmanın kötülüğünden koruyacak güce sahip özellikler taşıması gibi...

Müridler, Şeyhlerinden bir de divan hazırlamasını isterler. Divan'ın bir örneği olmamalıdır. Öyle ki dervişler, istek ve rüyaların yorumu için onunla tefeül etmelidirler. Sıkılıp üzüntüye düşer olduklarında onu okuyup rahatlamalı ve sıkıntıdan kurtulmalıdırlar. Ayrıca Divan okunduğunda, gerek tarikate gerek Şeyh Yûsuf Hakkı'ya mahabbeti, bağlılığı artırıcı olmalıdır.

Üsküdarlı Yûsuf Hakkı müridlerine, bu tip evrad ve divanların çok olduğunu ve bu şekildeki eserlerin her şeyi söyleyip yazdıklarını belirtmesine karşılık, müridlerinin ısrarı üzerine, onlardan Tanrı'ya dua etmelerini ister. Kendisinin güç bulduğu takdirde, onların isteklerini yerine getirmeğe çalışacağı vaadinde bulunur. Bu arada Şeyh Sadi'nin Gülistan'ını okumalarını da tavsiye eder. 1189/1775 yılında Divan'ı tamamlayıp müridlerin istifadesine verir. Kalbi kara ve batın cahilinin bu divandaki esrarları anlamasını beklemez Zira bazı esrarları ortaya koyduğu inancındadır.

Yûsuf Hakkı Üsküdarî Divanı'nın üç nüshasını tesbit ettik. Karşılaştırmalı olarak yayına hazırladığımız Divan'ın nüsha tavsiflerini şöylece sıralayabiliriz.

I. Ankara Milli Kütüphane'de 2587 numara ile kayıtlı olan divan nüshasının özellikleri: Boyut 206x150, (dış-iç) 155x103mm, 33 varaktır. Her sahifede 11 satır vardır. Yazı türü nesih, kağıt türü ise taç filigranlıdır. Sayfalar rutubetten dolayı renklenmiştir. Söz başları kırmızıdır. Divan'ın ilk varakında 8 hat genişlemesine, 8 hat uzunlamasına İhlas suresi yazılmıştır. Bu yazmanın 1974 yıllarında sahibi olduğu anlaşılan "Abdullah Öztemiz Gemlik" kaydı vardır.

II. Süleymaniye-Hacı Mahmud Kitaplığında 3640 numara ile kayıtlı olan divan nüshası 84 varaktır. Her sahifede 7 satır vardır. Yazı güzel bir nesihdir. 84a da Divan'ı Seyyid Yûsuf Hakkı'nın yazdığı belirtilmektedir. Bu ifadeyi, eserin sahibi anlamına almak ve müstensihinin kaydı olarak değerlendirmek daha doğrudur. Zira hiçbir yerde şairin hattatlığına dair ifade bulunmamaktadır.

III. Süleymaniye-Yazma Bağışlar bölümünde 3390 numara ile kayıtlı divan nüshası 45 varaktır. Her sahifede 13 satır vardır. 1b de, içerisinde çiçekler bulunan bir vazo resmi görülmektedir. Yazı yer yer harekeli nesihdir. Emin Ağa

Dergahı veznedarına tabi İsmail (Ali Sipah) tarafından istinsah kaydı mevcuttur. İstinsah tarihi; 5 Receb 1236 (1820) olarak gösterilir.

Üç nüshanın muhtevası hemen hemen aynıdır. Divanın dibacesi veya önsözü olarak isimlendireceğimiz girişte, Üsküdarlı Yûsuf Hakkı'nın şeyhi Üsküdarlı Hüseyin Hacı Dede'ye ithafı yer alır. Nakşibendi Şeyhi Hüseyin Hacı Dede'yi kutubların kutbu, şeyhim, sultanım ifadeleriyle niteler. Divanı'nı her arzusunun her isteğin yerine gelmesi için okuyanlara samimi olarak 1 Fatıha, 3 İhlas okuyup Allah'ın rahmetine kavuşmuş Üsküdarlı Hacı Dede'nin ruhuna hediye etmeleri ve daha sonra da Divanı açıp ilahi olarak isimlendirdiği şiirlerini okumaları tavsiyesinde bulunur. Böyle bir hareketin neticesinde de insanların müşküllerinin hall olacağı, huzura kavuşacakları konusunda, "inşallah" tabiriyle iyi niyetini vurgular. Kendisini de, Üsküdarlı Nakşibendi Şeyhi Hacı Dede'nin halifesi Şeyh Seyyid Yûsuf Hakkı ve İlahiler Divanı'nın sahibi olarak takdim eder.

Divan müretteb değildir. Gazellerle başlar. Gazeller arasında bir terci-i bend ve gazellerin sonunda da hatime olarak adlandırabileceğimiz kısımda 2 kaside yer alır. Gazeller elif-ba sırasına göre düzenlenmiştir. Her harfde 3 gazel yazma konusunda itina gösteren Yûsuf Hakkı Üsküdarî, bu durumu, hatime olarak niteleyebileceğimiz bölümde; kırkların her birinin aşkına ikişer, yedilerin her birinin aşkına birer ilahi yazdığı şeklinde izah eder. Her harfde 3 gazel yazmasını da her birinin üçler aşkına yazılmış olması şeklinde açıklar. 87 olarak belirttiği şiirleri, 86 gazel ve 1 terci-i-bendden ibarettir. 2 kaside ise, hatime olarak isimlendirdiğimiz bölüme yerleştirilmiştir.

Üsküdarlı Yûsuf Hakkı, Hatime bölümünde; kendisini ma-siva putundan kurtarıp zikir lezzeti veren Divan'ın bütünü Şeyhi merhum Hacı Dede'ye ithaf eder. Bu arada Divanı'nın istinsah edilmesi hususunda bir bakıma müridlerine, çevresindekilere teşvikkâr olur. Divanı'nı istinsah etmek isteyenlerin her ilahinin evveline müştak olunan "Allah-Muhammed" isimlerini yazmaları tavsiyesinde bulunur. Divanı bu şekilde istinsah edenlerin, Cenabu Hak tarafından dünyevî ve uhrevî isteklerinin yerine getirileceği konusunda da inancını vurgular. Zira kendisine bu şekilde bir sünûhat gelmiştir. Bu ifade bir bakıma dervişlere vasiyet niteliğini taşır. Hatime bölümü, 30-33 varaklar arasında yer alır.

Üsküdarlı Yûsuf Hakkı Hatime bölümünde, yine kendisi gibi Üsküdarî olarak bilinen Nakşibendi Şeyhi Hüseyin Hacı Dede'nin müridi ve halifesi oluş sürecini hikâye etmektedir. Gençliğinde okumayı yazmayı öğrenmiştir. Tarıkata

girmeyi istemediği halde Allahın cemalini görmeyi arzu edermiş. Bir şeyhe bağlanmasını isteyenlere ise karşı çıkarmış. “Evliyalık gelirse böyle gelsin” inancında imiş. Fakat Hacı Dede’ye intisab edince okuyup yazmadan vazgeçip, kendisini şeyhinin eğitimine bırakmış. Bütün ibadetinin nefis ve şeytana uyma olduğunun ve okuyup yazmanın kalbini güçlendirmedeğinin, mana olmayınca okuyup yazmanın temelsiz bir bina olduğunun farkına varıp Ümmi Sinan Hazretlerinin;

Gelmişiz “kâlu belâ”dan zâtını zikr etmeye
Meylimiz yoktur bizim hiç gayr-ı a’mâl üstüne

mısralarını kendisine rehber edinmiştir.

Bu düşünceler, Seyyid Yûsuf Hakkı’nın Fuzuli’den etkilendiğini ve en azından Fuzuli Divanı’nın önsözünü okuduğunu gösterir. Diğer yönden İran şairlerinden Hafız-ı Şirazi’nin günümüze kadar devam eden Divanı ile tefeül etme geleneğinin bir yansıması olarak da kabul edilebilir.

Bağlıklarını, inancını, vecdini, duygularını ortaya koyduğu manzumelerinde 1, 2, 3, 7, 40 sayılarının da ayrı bir değerlendirilmesi söz konusudur. Tarikat erbablarında olduğu gibi Üsküdarlı Yûsuf Hakkı’da da Hurufilik özellikle Nesimi etkisi dikkatleri çekmektedir. Üsküdarlı Yûsuf Hakkı, Divanı’ndaki bütün şiirlerinde Hakkı mahlasını kullanmaktadır. Mahlasını kullanmadığı şiiri yoktur. Zaman zaman “Seyyid” ünvanını da ilave eder. Divan’da 2 kaside, 86 gazel, 1 terci-i bent olmak üzere 89 şiir mevcuttur. Bütün şiirleri, Allah, Hz. peygamber, Hulefa-yı Raşidin ve şeyh sevgisiyle bütünleşmiştir. Nitekim kendisi de bütün şiirlerini “İlahiyat” olarak adlandırmaktadır.

Üsküdarlı Yûsuf Hakkı, aruzun kolay kalıplarını kullanmıştır. Gazellerinin 39 tanesi 3 Fâilâtün 1 Fâilün, 18 i 4 mefâilün, 17si 2 Mefâilün, 2si 2 Fâilâtün 1 Fâilün, 1’ isi 4 Müstefilün ile yazılmıştır. 2 Kasidesi de 3 Fâilâtün 1 Fâilün, Terci-i Bendi ise 4 mefâilün kalıbıyla kaleme alınmıştır.

Yûsuf Hakkı Üstküdarî’nin özel bir uygulaması da söz konusudur. Divan’daki 8. ve 83. gazellerin matla beyitleri ve b mısraları 4 Fâilâtün, a mısraları ise 3 Fâilâtün 1 Fâilün kalıptır. Bu, şairin düşüncesine uygun tabiri ahenge feda etmemesi şeklinde yorumlanabilir. Düşünce ve duygularını aruz ahengine uygularken zaman zaman zihaf ve imalelere de başvurur.

Yûsuf Hakkı, Nakşibendi şeyhi Üsküdarî Hüseyin Hacı Dede’nin müridi, daha sonra da halifesi olurken şeyhine bağlılığından dolayı Üsküdarî ismini almaktadır. XVIII. yy. da Nakşibendiliğin hayli gelişmiş ve etkin Üsküdarî

halkası mevcuttur. Bugün, bu civarlarda Üsküdarî Hacı Dede ve evlatlarının medfun olduğu bir zaviye veya bir mescidin haziresi olmalıydı. Fakat, Alaca Minare Mescidi ve haziresinin günümüzde ortadan kaldırıldığı anlaşılıyor. Yûsuf Hakkı Üsküdarî bu mahallerdeki ziyaretlerini ilahilerinde söz konusu etmektedir. Hazirenin olmamasına rağmen, ziyaretler kerametlerle, özellikle 75. gazelin beyitleriyle günümüze taşınmaktadır.

Üsküdârda kendi şeyhim cân ki Hâcî Dede Hû
Türbesinde diri yatar sanki Hâcî Dede Hû

Ehl ü evlâdı yanında nûrlar içinde şeyh
Tatlı dilli yüz güler şādân ki Hâcî Dede Hû

Bir başında var ki tâcî şeyhe git sen ol Hâcî
Kıtb-ı 'aşrîñ a'zamı bürhân ki Hâcî Dede Hû

Kuvvet-i kudsiyye ile mest okurdu Kur'ânîñ
İşiden 'aklı gider sûzân ki Hâcî Dede Hû

Gel ziyâret eyle anda hâşıl olur her murâd
Aşka yanup şevk ile büryân ki Hâcî Dede Hû

26b Ben giderdim yanına nazar iderdi baña şeyh
Mest iderdi pîr beni sekrân ki Hâcî Dede Hû
Çünkü şeyhim " Hamdü'li'llâh" 'âşık olmuşdı baña
Yûsuf-ı Hakkîya yâr sultân ki Hâcî Dede Hû

Netice olarak, Üsküdarlı Yûsuf Hakkı Divanı 2 kaside,86 gazel ve 1 terkiib-i-bentten meydana gelmiştir.

DÎVÂN-I HAKKI
YUSUF HAKKI ÜSKÜDARÎ

2b KUTBÜ'L-ÂRİFİN VE ĞAVSÜ'L-VÂŞİLÎNHÜSEYİN EL-N
AŞŞ-BENDÎ EL-ÜSKÜDARÎ EŞ-ŞEYHEL-HÂCİ DEDE
(KADDESE'LLAHU SIRRUHÜ'L-AZİZ) HAZRETLERİNİN HALİFESİ EŞ-

ŞEYH ES-SEYYİDYUSUFHAKKI HAZRETLERİNİN İL AHİYAT
DİVÂN-IŞERİFLERİDİR

KAŞİDELER

I

1. Yâ Muhammed zâtiña ta'zîm ider Allâh seniñ
Faır-ı 'âlemsiñ Muhammed cânımız olsun fedâ
Hüs-n-i hulka gelmemişsin bî mi&ilsin sen bize
Ümmetiniñ yoluna cân ger kıalarsan sen nidâ'
Besleriz ten hoş ta'âmla kalbimiz oldı za'if
Halk içinde şofuyuz çün hep günâh itdik saña
Mâ-sivâ putuna tapdıq dahl ideriz kâfiri
Nefs ü şeytân yolumuz 'ilmiyile itdik riyâ
- 5 Eyeriz mürşidi inkâr oldı şeytân şeyhimiz
Şevkimizdür yiyüp içmek işimiz zevk ü şafâ
On şahâbe yidüğini şimdi birimiz yeriz
Gönlümüzde fikr-i fâşid zikri unutduk saña
- 31a Gice gündüz esneriz hayvân gibidür işimiz
Esnemezdi çünkü aşlâ hem Muhammed Muştafâ
Dirler idi esnemekden şeyhim ancak her zamân
Gönlümüz çirk-âb kuyusu itmeyin aşlâ hayâ
Haq Te'âlâ it hidâyet mürşidi sevdür bize
Biz bu yolu bilmeyiz Haq sevmeyiz hem evliyâ
10. Hep mağabbet gayrı yirde pîrimiz sevmez bizi
Şûretâ ider tebessüm Añnamazsıñ Haqqıyâ
- II.
- 33a 1. Yâ Muhammed 'aql u fikrim tärümâr olmaqtadır
Çünkü ıklım iline ol tende nâr olmaqtadır

Mürşidine pek yapış git sevin öldür cism ü cân
Bir nazarlaistediğîñ âh u kâr olmaktadır

Bire ikrârına hizmet dînde olursuñ kavî
Nefsiñ için hem gezersin iş bu zâr olmaktadır

'Aşk meyinden içsen eger sen bileydiñ hâlini
Nûr u kalble gördüñ iy cân sırrıñ 'âr olmaktadır

Pîre çok itdiñ maḥabbet bulduñ ancak çok hâl
Mâ-sivâ putuna tapdıñ çün hımâr olmaktadır

Okeyup yazmakta şorsa kimse saña tîz virirsin bir cevâb
Ḥaḡ yolundan şorsa kimse nâ-bekâr olmaktadır

Bir gemiyi yapıñ iy cân bu karada çürüdü
Köksüz ağaç diktiginde rûzgâr olmaktadır

Kendine gel iy kişi bu zâhiriñle bitmez iş
Bir kanatlu hîç kuş uçmaz bî-karâr olmaktadır

Toğrı peygamber nebîler evliyâyla bilesiñ
Varmayınca mürşide biz inkisâr olmaktadır

10 Mekke Medine yanında gösterir Allâh saña
Ḥaḡḡa yâr olduñ yârlarıyla âşikâr olmaktadır

Yerde gökde her ne ki var hep seniñ yanında bil
Yûsuf-ı Ḥaḡḡî içer mey sekr-i Ḥaḡ olmaktadır

TERCÎ-I BEND

I.

Te'âlâ'llâh ne mâl şuğlüm ne efkâr-ı ümîdim var
Benim Allâh Muḡammedle bu rûḡnî sedîdim var
Ne istek manşıb-ı 'âli ne javgâ-yı 'abîdim var
Ne ta'cîzî ki ḡalvetde ne âdemle şedîdim var

Ṭarîḳ-ı âteşe girdim ne şeyḫim ne mürîdim var
Ne şâh yanında maḳşûdum ne insândan ümîdim var

II.

Benim ḳuṭbum dedem Hâcî beni Hâḳḳa iden kâmi
Kerîm Allâh cemâlini hem itsün kendine ḥâşıl
Oḳumak yazı da vardım murâdıma olam nâ'il
Ki şeyḫlerde imiş maḳşûd cemâline iden vâşıl

Ṭarîḳ-ı âteşe girdim ne şeyḫim ne mürîdim var
Ne şâh yanında maḳşûdum ne insândan ümîdim var

III.

12b

Ṭama' bâbıñ giderdim tevekkül ḳapısıñ açdım
Benim kibrim ḥased gitdi bu cānımdan bezer oldum
Efendim şeyḫ bu himmetden şafâ-yı ḳalb görüp bildim
Heme şeyḫin daḫi fikrim çü Allâhla göñül virdim

Ṭarîḳ-ı âteşe girdim ne şeyḫim ne mürîdim var
Ne şâh yanında maḳşûdum ne insândan ümîdim var

IV.

Mürîd oldum çü sevindim şeyḫ oldum pes işim bitdi
Bu ḥâlimde yitirdim hep beni Mevlâm ki mest itdi
Münâfıḳlar inanmazlar behey Hâḳḳı 'ömür gitdi
Bu sırra vâşıl olanlar cemâl-i pâkine yetdi

Ṭarîḳ-ı âteşe girdim ne şeyḫim ne mürîdim var
Ne şâh yanında maḳşûdum ne insândan ümîdim var

G A Z E L L E R

Ḳ â f i y e - i Ḥ a r f ü ' l - E l f

1.

Bed' idelim ism-i Hâḳḳla ibtidâ
Göstere cemâlini ancak Ḥudâ
'Aḳl u fikriñ tevḥîd olsun her zamân
Kendin aldın zıkr ile yan it & enâ

Gice gündüz çeşmiñ aksın iy gönül
'Aşka vir sen varını görüp şefâ
Sırr-ı Yezdân añlayan 'ârifleriñ
Anıñ için 'aklı yokdur sâlikâ

3a

Görmek isterseñ maķâmıñ şeyhi bul
Mübtedîsin yokdur aña intihâ
Şıdķ ile Allâha tap mümin iseñ
Bu kapudan itme sen kendin cüdâ
Yûsuf Haķķı ider senden niyâz
Kendi 'aşkıñla beni eyle ğinâ

2.

Bu tarîķa gireli ben oldı müstağraķ baña
Zâhir ü bâtından iy cân viremem haber saña
Oldı şeyh 'âşık faķîre yandı kalb buldum hayât
Ben de bilmem bu ne hâldir 'aklım aldı dâ'imâ
Kendime geldim uyandım şeyhime itdim nazar
Ağnadım ki ğaflet ile kalmışam yazık taña
Kara gönlüm mâsivâyımış itdigim işler benim
Gel bu meyden bir kadeh nûş eyleyüp gör sen liķâ
Bu vücûdum bâde-i 'aşkınla dolmuş iy kerîm
Mest-i lâ-ya'ķıl olup cân gönlüm oldı âşinâ
Gitdi elden ihtiyârım âh 'ibâdet iderim
Yûsuf-ı Haķķı meger takvâ imiş kurb-ı Hudâ

3b

3.

İt hidâyet yolumuz yâ Rabbenâ
Rûh şafâsıyla olalım şeyh-i mâ

Yār Muḥammed ‘aşkına göster cemāl
Eyle bize sen kerımsiñ vir ‘aṭā

Gündüzüm bayram gicem idüp kadir
Zikriñ ile dāim olur cān şifā

Ḳullarına imtihān itdiñ ḥayāt
Küllü şey’e sen ‘Alımsin Ḥālīḳā

Şevḳ ile irdim “Ene’l-Ḥaḳ sırrına
Ḥaḳḳıyā kevn ü mekān ḥaḳdır baña

Ḳ ā f i y e - i Ḥ a r f ü ’ l - B ā

4.

Şabr ile irdi bu sālīk gör cemāl sūzān ‘aceb
Ḥaḳḳın esrārı irişdi kendine ‘ummān ‘aceb

Cennete ḳaşd ideniñ uğradı yolu āteşe
Ḳalb şafāsı giderip ḡamlar ile ḥayrān ‘aceb

Yā ilāhi kendimi yaḳdım oda eyle meded
Eyleyüp yolında cānım merḥamet ḡufrān ‘aceb

Ben nedāmet eyledim estaḡfiru’llāh kendime
Seyre gitsem sanki zindāndır baña giryān ‘aceb

4a

Bir nazar it gör bu Ḥaḳḳı derdmendiñdir seniñ
Ḳalb-i vīrānım olur ma’mūr hem şādān ‘aceb

5.

Keḳretinde nûş idüp vaḥdet meyın sekrān ‘aceb
Gice gündüz āḥ fiḡānla dīdeden giryān ‘aceb

Bu ‘azīz cān bir nefesde ‘ālemi seyr eyledi
‘Aḳlımı aldım baña oldı mekān zindān ‘aceb

Ḳünki durmaz cān u ḡöñlüm isteyüp Allah cemāl
Yā ilāhi gitmedi benden ḡamiñ hicrān ‘aceb

Evliyâlık kalbidir bil gel oğu 'ilm-i ledün
Zâhirinle olamazsın çün velî ihvân 'aceb
Eyley iseñ çün nazâr sen bende kalmaz hiç günâh
Ola ma'mûr Yûsuf-ı Hâkîkiya yâr vîrân 'aceb

6.

Gel berü şirk-i hafîden eyle iy dil ictinâb
Dâmen-i mürşide irüp kendini it intisâb
Gice gündüz durma şağın zîkr eyle Hâlîkiñ
Añlar iseñ nefsinî görmezsin aşlâ çün 'azâb
Bir zamân halvet içinde it sen işlâh nefsinî
Gayr-ı 'âlemde bulunmaz añlamak nefsin şavâb

4b 'Asker-i nefse amân virme kaçırdıñ zül ile
'Âfiyet olmaz tarîkda ider Allah fetih-i bâb
Yârına şabr it karındaş virse saña yâr cefâ
Yûsuf-ı Hâkîki 'ilimde râhat imiş bu dolâb

Kâfiye-i Harfû't- Tâ

7.

Fetih oldı bu kalb meyhâne-i dost
Gel imdi iç güzel peymâne-i dost
Gezersiñ âh iderek şanki bekri
İşit bu na'ra-i sekrâne-i dost
Diler iseñ bu esrârı görüp sen
Nidâ eyle ki halvet-hâne-i dost
Bu cism ü cân ara yirde çü perde
Yanup 'aşk odına pervâne-i dost
Göñül bakmaz dü 'âlem devletine
'Aceb 'ulvân tutar merdâne-i dost

Gel iy Hakkı eger 'ārif iseñ sen
Zikir ile olup hayrāne-i dost

8.

5a

Enbiyā vü evliyāniñ yolu îmāndır tarikat
Bātin 'ilmi okur iseñ ehl-i 'irfāndır tarikat
Kadrini bilmez anıñ hiç nefesine uyup giden
Baş u təcim cānımıñ sulţanı ihsāndır tarikat
Münkir olan hayvān ancak kaç yanından kara kalb
Yazık aña bilmeyüp 'aşq gizli iz'āndır tarikat
Nûrını kalbin şafāsı gösterir Allah yaqar
Hem virüp kalbe şifālar cāna Loqmāndır tarikat
Yûsuf-ı Hakkıyı ya Rab mest-i müdām eyle sen
Gizli sırlar keşf idüp çün şem'-i Yezdāndır tarikat

9.

Huzûr-ı Hazret-i Yezdāna yol tut
Hudāya irmek içündür bu nāsût
İriş kim sırr-ı lāhûta ol 'ārif
Ola dā'im vücûduñ dürr ü yâkût
Kula lāyık bulup ancak fāniyi
Çü merdü'llah virür bize daği kût
Bu tevḥîd lezzetin inkār iderse
Kelāmu'llah bakarsa ola mebhût
Amān eyler bu zālim nefse Hakkı
Cemālinden bizi sen itme metbût

5b

Kāfiye-i Harfû'l ʿā

10.

'Uzlet eyle sen bu nāsdan ol qarîb evlāya ha&
Ke&ret-i halk sever iseñ kendin it gavgāyaha&

İy gönül nefse uyup atma nâra kendini
Hubb-ı dünyâ varsa sende 'ömrün it ednâya ha&
Ehl-i ğaflete görünür ziynet olmuş her tarâf
Eyler Allah kullarını hem sevip na'mâye ha&
'Ârif iseñ çün bu 'âlemde kanâ'at eylegil
Gice gündüz zikriñ ile idesin a'lâya ha&
'Âşık iseñ Haqqıyâ rûhâni mi'râç iste sen
Bu erenler seni 'aşkında eder deryâya ha&

11.

Olmaya ger hubb-ı dünyâdan bu kalbinde habe&
Göz yaşıñı dök cigerden hem derûnuñ ide be&
Hâl tutarsañ ir bu halka olmaya 'aşkıñ hafî
Çünkü kalbinde var ise gizli sır itme refe&
Haq cemâlin pes taleb it pehlevânsın nefsi yen
Gör bu sırrıñ Haqka yüz tut olma sen ehl-i lehe&
İctinâb eyle günâhdan tâ'ib-i müstagfir ol
Ol ki îmânında kavî eyleme dînde hade&

6a

Hem erit sen bu cism ü cânı pûte-i 'aşka girüp
Râzık Allâh Haqqınıñ var keşf kalbindeki ğav&

12.

'Âkıl iseñ iy gönül kevn ü mekânda itme bağ&
Şeyhe dostluk eyle kendin sen yabanda itme bağ&
Bu cihânda 'ârif ol sen it gönülde kıl şafâ
Ehl-i 'aşk ol eyleme 'âr Haq zamânda itme bağ&
Ġaflet ile gezme yazık eyle kalbiñ it cilâ
Dâmen-i mürşid tutup sen îñ ü ânda itme bağ&

Sırr-ı K̄ur'āndır bu kim tevḥīd ile a alb gōzŭñ
ŭnki esrārdan ḥabīr iseñ yabanda itme baḥ&
Ḥa Te'ālā 'ilmidŭr bu mŭnkir iseñ git gezin
'Ārif iseñ Ḥaıyā sen sırr-ı cānda itme baḥ&

Kāfiye-i Ḥarfŭ'l- Cim

13.

Gice gŭndŭz yan ma'ārifle idesin imtizāc
Nefs ũ ŧeyḫāndan ḥaberdār ol derŭnuñ gōzŭn a
Görŭnŭr elbette saña bu ḥaıat gŭlleri
Yerde olup 'arᧈa pervāz eyleyŭp it infirāc

6b

Yā ilāhi ben kŭluna fazlıñ ile vir 'aḫā
Ḥa ṯarīkat ŧeyḫleriyle taḫᧈil idŭp sen mizāc
Lezzet-i tevḥīd idersen anlara sen ol ḫarīb
Ehl-i ḡaflet ile o ŧoḫbet gōrŭŧme durma ḫa
Kŭl kerem ḫapusına dā'im gelŭrler yā Ḥŭdā
Bendeler iinde yosa Ḥaıya hem iḫtiyāc

14.

İy mŭrīd derd-i derŭnuñ sırrını bīmāra a
Gōñlŭñi ŧad pāre kıl ŧemᧈir-i ḡamla zāra a
Sekk-i meyden gŭl gŭl olsun bāde-i meclis gŭzel
Kıl nazār rŭḫına bir dem it naᧈiḫatkāra a
Ḥızmet it mŭrᧈide dā'im eyleyŭp 'ilm-i ledŭn
Gel saña virem bir esmā 'aᧈıñı dīndāra a
İsteyen Allāh Muḫammed yanıma gel it murād
Cān gōñŭlden eker iseñ bu sırrı dīldāra a
ᧈeyḫi olmayan kiᧈiniñ ŧeyḫi ŧeyḫāndır aña
ᧈeyḫini sev cŭmleden pek gōñlŭñi dīdāra a

Gel bu meyden iç efendi serseri gezme yazık
Kalb şafası ider iseñ şübheni nâçara aç
İki kaşın arasında şeyhini tut Hakkıyâ'a
'Aklıñ fikrin virirseñ kalb şafasın yâre aç

15.

Sevdiğim teslim-i Hâk ol itme fermândan hurûc
Ma'şiyetdür eylemek hem hükmi-i sübhândan hurûc
Evliyâyâ uy efendim keşf-i esrârlar görüp
Cism ü cânı nûra garç it eyle 'işyândan hurûc
Mâ-sivâyı terk iden yâr iki 'âlem istemez
Oturur zindân içinde itmez îmândan hurûc
Râh- Hâk 'âşıkları bul kendini sevdire â cân
Mü'min olan görmedi iy çünkü 'irfândan hurûc
Yûsuf-ı Hâk fîğân it aradığım bu tarîk
Er olan hâk pehlevân itmedi meydândan hurûc

Kâfiye-i Harfî'l- Hâ

16.

Dâ'imâ gör kalb şafası ile sekrândan ferağ
Ya ilâhi vir baña sen zikr-i Kur'ândan ferağ
Gaflet ile bu cihânda eyledim 'işyân saña
Senden isterim iy Allâh bâb-ı ihşândan ferağ
Ben garîb yalvara geldim sen Rahîmsin kapıña
Cism ü cânım hasta dâ'im ire dermândan ferağ
Her kuluña kıl nazarla 'aşk meyinden vir Hüdâ
Ağlarım dâ'im bilirsñ eyle gufrândan ferağ
Gösterüp dâ'im cemâliñ Hakkıyı itseñ sürûr
Kasvet-i kalbe ire hem âb-ı hayvândan ferağ

17.

Gösteresin sen cemāliñ it 'ināyetden fütûh
Bula cânım zikriñ ile hem ħalāvetden fütûh
Terk-i cânı eylerem ifnā idüp ħayretdeyim
Maqbûl olam ben saña bulam selāmetden fütûh
Varımı virdim yoluña eyle sen 'ālî cenāb
Çün bu 'ālemde bulayım 'ilm-i ħāletden fütûh
Derdmendim dergehiñde eyleme maħrûm beni
Bunca yıllar dilerem pes ger nihāyetden fütûh
Ĥaqqınıñ derdine devā eyle dā'im vir şafā
Sen Raħîmsin dilerem kendim sa'ādetden fütûh

18.

Yā ilāhi isteriz biz ger cemālinden fūrûh
Gice gündüz tā rızānla eyleyelim cism ü rûh
Eyle tevfiķ-ı refiķiñ ħalbimiz pas ayna it
'Aşķınıñ deryāsına daldıķ iy Allāh keş-t-i Nûh

8a

Ĥalb gözümüz çünki a'mā şirk-i ħafî hep saña
'Ārifāniñ çeşmine nûr-ı cemāliñdir vuzûh
Çünki ħabîbsiñ ilāhi eyle 'ilāc sen aña
Bu mülevve& göñlümüzdür hem ma'ān meyden cürûh
Yûsuf-ı Ĥaqqı ħuluñ 'işyānına tevbe'yledi
Sen 'ināyet eyle Settār tevbesinde kıl naşûh

Ĥāfiye-i Ĥarfû'l- Ĥā

19.

Yā ilāhi şevķ iderdi bizlere 'uķbāya şeyh
Ĥazretiñden ire yarın rûtbe-i a'lāya şeyh
Her zamān sa'y eyler idi dervîşe Ĥaķ yolına
Eyleye yolın riyāz-ı cennet-i me'vāya şeyh

Meclisinde eyler idi gönlümüzde keşf-i sır
'Âbide çün şād vaşlında şanur hamrāya şeyh

Cānını fidā kııurdu sālkinde şıdık ile
Bāb-ı luţfuñdan nihāyetsiz ide kurbāya şeyh

Rûz u şeb ağlayı gitdi vaşl-ı Hakkā irgüre
Tā ebed bulup rızāñi iresin Mevlāya şeyh

Hızmetinde şādıkāne dā'imā size kuşûr
Mağfiretle gider isek ravza-i tûbāya şeyh

8b

'Âşıkına 'azm idicek bulasın anda cemāl
Hakkıyā eyle şefā'at iricek a'tāya şeyh

20.

Mürîd olmak saña cānā ger oldıysa murādıñ şeyh
Ona lâzım ide ihyā maḥabbette fu'ādıñ şeyh

İdüpdür Haq 'ināyetle baqar dünyā vü 'uqbāya
Gerekdür zāhir ü bāḫın yolında i'tikādıñ şeyh

Eger kāmîl olursan sen cihān içre idüp şāyi'
Mürîd adını eşikde gerek ki ide yādın şeyh

Ne emr itse idüp irşād o yola git saña lâzım
Ki bendesi olupsun sen tarikatda küşādın şeyh

Çü ḥayr u şer olup saña aña bildür görüp teslîm
Ne dilerse ider zirā ḫılāf itme reşādın şeyh

Ki rûz u şeb idüp du'ā seḫerlerde bu rûḫına
Çü Seyyid Yûsuf-ı Hakkı ider dervîşe dādın şeyh

21.

Eyle nûş hamr-ı ezel sen yok bu dünyāya rûsûḫ
Cānıñ alır kırk Hudādan yok bu eşyāya rûsûḫ

9a

'Ākıl olan hiç bu cihān içre meyli olmadı
Bulmadın anıñ vefāsın olmaz ehvāya rūsûh

Bil saña aġyār gerekdür gönli kesbin it zikir
Şükriñi eyle Hudādan cānı sevdāya rūsûh

Hağ yolından cānıñı fidā idersin her zamān
Du cihānda nūr olursun ħubb-ı Mevāya rūsûh

Eyleme şek Hağ cemālin sen görürsün bul şafā
Yūsuf-ı Hağkı ħulûş it kendin ednāya rūsûh

Ķāfiye-i Ķarfü'd- Dāl

22.

Çeker ġāzileri ħurbāna tevĥîd
Neşāt virür ħamu giryāna tevĥîd

Ķalāş ider ġünāhından bu ħalkı
İrişdirür bu dervîşāne tevĥîd

Açup ħalbiñ ki pāsını gider ġam
Silāh keskin olur şeytāna tevĥîd

Velîleriñ çü maĥbûbı a ġāfil
Bu 'uşşākı soğar devrāna tevĥîd

Oğuduñ hem oğudup çün yā yetiş
Göñülden ger olur dermāna tevĥîd

Muĥammed didi bize zıkr-i efzāl
İder ħāl ehlini mestāna tevĥîd

9b

Ķarāret varsa ħalbinde sevin sen
Sebebdür ħuvvet-i Raĥmāna tevĥîd

Sivādan geç idüp sen şeyĥe teslîm
Bu Hağkıyı idüp dîvāne tevĥîd

23.

Bu mi'rāca çıkup 'ulyāya Aḥmed
İrişdi tez cemāl-i Mevlāya Aḥmed

Görüşdi eyledi şöḥbet resûl kim
Bize 'azm eyledi 'uḳbāya Aḥmed

Ṭarîkatden ḥaber virdi ki şādlık
Ḥabîb oldı çün ol eşyāya Aḥmed

'Ayān itdi bu fazlın ümmetine
Sebebdür ol ülü'l-ārāya Aḥmed

Ḥakîminden ḥaber virdi cemālin
Yaḳup yandırdı cān tûbāya Aḥmed

Didi Ḥaḳ gösterem ḳullara kendim
Mübeşşir oldı çün a'tāya Aḥmed

Bize sır bildirip tevḥîd-i Ḳur'ân
Virüp zevḳ bâde-i ḥamrāya Aḥmed

Yarın yâ Rab ki aḥretde murādım
Şefâ'at ide ben ednāya Aḥmed

10a

Ḳuluñ Ḥaḳḳı yüzüm ḳara iy Allāh
İde vâşıl bizi ni'māya Aḥmed

24.

Ne ḥāletdir maḳām-ı İsrā Muḥammed
Ḥüdā görüp bize sevdā Muḥammed

Velîdir hem sözün tıttup gidenler
Ḳuṭûb oldı sebep a'lā Muḥammed

Cehennem cennetiñ seyriñ görüp çün
İçüp 'aşḳı çü muşaffā Muḥammed

Ferah buldı dağı ruğlar olup řād
Olup 'ummānda dūr deryā Muđammed
Bu ūmmeti idüp Hađđa ki tađrīb
Gōñūl oldu saña pervā Muđammed
Çü Allāha ger 'āşıđdı ezelde
Gelüp dünyā bize řūbā Muđammed
'Ināyet ehline cūmle yetiřdi
Bu řalb itdi ki nūr iclā Muđammed
Anıñ vağyı tamām oldu a cānım
Bize virdi cemāl Mevlā Muđammed
Çü Seyyid Yūsuf-ı Hađđı ider āh
Bu řalb nūrlar görūr Cānā Muđammed

10b

Ezelde kimse yok idi řarındař
Hudā ruđuñ idüp peydā Muđammed

Ķāfiye-i Ķarfū'z-Zāl

25.

'Ārife yok gice gündüz Hađđa zikrinden lezīz
Hem řafā olmaz bu řalbe 'ilm-i řeyhinden lezīz
Mā-sivādan řurtulup itse 'aceb mi 'ārifān
İki 'ālemde bulunmaz cāna sekrinden lezīz
Görünūr dünyā vū 'uđbā pek hađāretle saña
Dū cihānda hem saña yok Hađđ cemālinden lezīz
Řalb gözūni ađar iseñ sen görūrsūn heb 'ayān
Bulamazsın yār Hudāya şurb-ı şavmından lezīz
Yūsuf-ı Hađđı günāhiñ sen bađıřla iy ilah
Arama sen dostu vuřlat řalb řafāsından lezīz

26.

Țutup yolun edeb iy dil sen it ta'zîm idüp üstâz
Ne söylerse anı tut sen dağı öger geçüp üstâz
Yanında sen zefîl olup anıñ çok 'izzetiñ iste
'Abid gibi itâ'at kıl peder zîrâ sevüp üstâz

11a

Gice gündüz hulûş ile olup hıızmetde cān kâ'im
İdesin cism ü cān terkin seniñ yolun açıp üstâz
'Azîm olur dü 'ālemde görür Allāh cemālini
Mahabbetle idüp dā'im çü mu'teber tutup üstâz
Zelālet ihtiyāriyle haķır itmezse kendini
Dağı zāhirde bātında anı ednā görür üstâz
Eger 'āli olam dirseñ adın Haķķı kemāliñle
Vücûduñ ile yolında saña 'aşık olup üstâz

27.

Saña Allāh ricāmız bu su'ālinden olalım şâz
Çü rûz u şeb du'āmızdır nevālınden olalım şâz
Hudā rızķıñ Kerîmsin bol yazık bize koma gāfil
Ĝarîbiñdir bu dervişler helālinden olalım şâz
Gice gündüz bu ğafletle işimizdir günāh saña
Ezel hamrından it halkazülālinden olalım şâz
Mürîd-i şādıkım yā Rab murādıñ vir idüp şafā
'İnāyetle nazar eyle kemālinle olalım şâz
Bu kâzib sâlikim yā ab idesin dā'imā işlāh
Demir göñlüm idesin mûm vişālinden olalım şâz

11b

Ķuluñ Haķķı olup sekrān çü zikrinle olup şādān
Gören disün cünûndur bu cemāliñden olalım şâz

Kâfiye-i Harfû'r-Râ

28.

Hâk ile yeksân ola gör merd-i âdemlik budur
Mest-i lâ-ya'kıl olursan şâfi maḥremlik budur
Derd ü miḥnet çekdigiñ kendi günâhındır seniñ
Bilmeyesiñ ğayriden kendine bil kemlik budur
Şâbir ol 'ârif olasın nefsin eyle zebûn
Haḳkıyâ dünyâyı terk it çünki Rüstemlik budur

29.

Yâ ilâhî gerçi zâhid gerçi nefis 'ibâdatıñdadır
Terk-i dünyânıñ işi zıkr-i münâcâtıñdadır
Ol ki 'ârif şâdıķâne 'arş olur kürsi aña
Yerde ednâ gökde a'lâ seyr-i ḥâlâtıñdadır
Ḳalbine keşf ider Allâh kimse bilmez ḥâlîni
Ḥalk yanında 'aql u fikri şeyḫ ḥayâlâtıñdadır
Eylerim zâtıñda bâde-nûş idüp bir keşf-i ḳalb
Bu murâdlar ḥâl iledir bu maḳâmâtıñdadır
Yûsuf-ı Haḳkı uṭanma dünki nâmûsı bırak
Ḳo disüñler münkir olan bu ḥarâbâtıñdadır

Kâfiye-i Harfû'z-Zâ'

30.

İdüp taḳdîr ezel "Ḳâlu belâ"mız
Günâhlardan pâk olsun intiâmız
Olalım emr-i şer'a inḳıyâdî
Göñülde var ḥarâretten ricâmız
Cihâd-ı ekber ideriz saña çok
Bu yolda cân vire şeyḫ ü zükâmız

13a

Muhammed "Raḥmeten li'l-'ālemîn"dir
Bizim yolda o "Ḥatm-i enbiyâ"mız
Tıfıl iken bize'âşıkdı server
Ki pâyine yüzün qor evliyâmız
Ebû Bekr ü 'Ömer 'O&mân 'Alidir
Yolunda cān virüp bunlar hümâmız
Ḥasan ile Ḥüseyn-i seyyid-i sır
Bu maḥbûblar şehîd-i Kerbelâmız
Akıtdı kanlı yaşların bu Ḥaqqı
Ma'ân ḥaşr it saña budur du'âmız

31.

Ḳabûl ola bu qapıda bükâmız
Kerîmsiñ sen gider cürm ü ḥaṭâmız
Çü sehv 'işyân gice gündüz işimiz
Ḳapında raḥmetiñdir hem ricâmız
Dü cihânda sen ayırma ḥulûşdan
Bulalım hem fenâ içre beḳâmız
Ḥulûş ile kerem ile 'ibâdet
Ola senden ki dermân mübtelâmız
Yolunda eyleyelim cān ki qurbân
Ne ğam yirsiñ seviñ Ḥaqqı şafâmız

13b

32.

Yâ ilâhi içerimde bir yara var iy 'azîz
Nâsa pinhân derdim izhâr itme zinhâr iy 'azîz
Derdime çok söyler idim açma sırrım kimseye
Gör beni derdimle âhım oldı qalb zâr iy 'azîz

Zevk-ı sekriñ “Ĥamdü’li-llāh” ben kıluna eylediñ
Artırırısñ derd Allāh olurum yār iy ‘azîz

Gel efendim bendeki derdi gider ĥālim yaman
Bir daĥı göster cemālīñ ideyim ‘ār iy ‘azîz

Varımı virdim bu ‘aşk sevdāsına buldum ĥayāt
Kıymayınca cānıma bilmedim esrār iy ‘azîz

Çekmeyince derd ü miĥnet bilmedim Allāh seni
Keşfiñi vir Yûsuf-ı Ĥaĥkı günāhkār iy ‘azîz

Ķāfiye-i Ĥarfü'l-Sîn

33.

Bu dünyāda seniñ göñlün olup pās
Saña dā’im ide vesvās-ı ĥannās

Gice gündüz bu tevĥīdle görüp Ĥaĥ
İder çün kadrini a’lāda iclās

Nazar idüp bu ĥalka sen vefā yok
Çeşimlerde olasın sen çü elmās

Bu cān içre ola keşf ü kerāmet
Bu cismiñ altuni dersin hem enfās

Bu Ĥaĥkı-yı bendeñi Ĥaĥ dü cihānda
Olup ‘āşık gidüp kılbindeki pās

34.

Sen ‘āşık t̥ālib iseñ bu ĥazrete pes
Dü kevneynden düşesin nefrete pes

Çü kendiñ ayru it sen māsivādan
Cemālü’llāh göresin vuşlata pes

Daĥı bu dünyāya mā’il olasın
İresin guşşa ile miĥnete pes

Bilirsin sen vefâ yoktur gider cân
İdüp meylin şakın sen râgbete pes

Rahîm Allâh za'îf Hakkı kerem it
Senin derdindir Allâh devlete pes

35.

Çü 'arifsin bu dünyâ râgbeti kes
Şonu yokdur yaşarsın hem çü kerkes

14a

Ölürsün 'âkıbetde sen a gâfil
İçüp zehrin helâk ider çü nerkes

Bu âhret ehli andan çün kaçır hem
Bize Allâh nazar eyle muğaddes

Celâlınden şıgındım saña Allah
Cemâliñle beni eyle müneffes

Kuluñ kemter bu Hakkıdur çü muhtâc
Bula kalbim cemâlin nûr-ı akdes

Kâfiye-i Harfû'l-Şin

36.

Yolunda cân virüp Allâha dervîş
Görüp cemâl ire Raḥmâna dervîş

Gice gündüz maḥabbetden çü mestdür
Kaçar halkdan olup bîgâne dervîş

Göñül gözi açılıp terk itdi
Hüdânın 'âşıkı pervâne dervîş

Göñül nûrıyla gördi cümle 'âlem
Bu Hakkdan irdi şân 'irfâna dervîş

Hidâyet buldı Hakkî Hamdü li'lâh
Olupdur 'aşk ile vîrâne dervîş

15a

37.

Seniñ derdiñ ki Allâhım meger şıhhat baña imiş
Bu günâhla geçer 'ömrüm meger ğaflet saña imiş

Tarîk-i müstakîm şandım kor mu zâhid yoluñ ancak
Meger yolu yañılmışam ki şeytândan yaña imiş

Ki rûz u şeb kıluş namâz umuş &evâb yazıuş günâh
Murâdiñ her olur âsân eđer şeyhiñ aña imiş

Qıyâs itme ki kendini kara qalbiñ onuñ ayna
Ki Seyyid Yûsuf-ı Hakkî ki her münkir saña imiş

38.

Sivâyı eyle terkiñ gel qarındaş
Saña lâzım bu yolda şeyh tarîkdaş

A ğâfil sen gel itme iddi'âyı
Meşâyıha boyun eđ eyleme kaş

Bu tevhiðde vücûduñ eyle fâni
Saña yazık bu deñlü yaşadiñ yaş

Gerekdür âdem olanda tefekkür
Hased münkir aña yazık atar taş

Ne kıldıñ Hakkı lâyık geçdi 'ömrüñ
Kuru da'vâyı ko pes itme kallâş

Ger isterseñ bu Hakkîyi iy Allâh
Aluş 'aqlıñ gören disün bu hâldâş

Kâfiye-i Harfû's-Şâd

39.

Şafâ-yı qalb bu ehlü'llâha maşşûs
Muhibb-i Hakkı yâr Allâha maşşûş

Hudādandır kamu halkıñ bu rızkı
Hakikatde şu cān Allāha maḥşûs

Rezil it kendini iste beḳâyı
Sivâyı seven olur cāha maḥşûs

Bir an ayrılma cemâlden cünûn it
Dü cihānda bu maḥlûk şaha maḥşûş

Cemâliñle müşerref kııl bu Hakkı
Yüzüm tutdum ‘aṭā dergāha maḥşûş

40.

‘Uzleti ḫalvet idenler oldu gavgādan ḫalāş
Dā’imā ḡam gör bu nāsı ol bu dünyādan ḫalāş

Ḳalbi ayna olmayan ehl-i baṣîret olmadı
Şeyḫine sevdā virüp bulmadı eşyādan ḫalāş

16a

Māsivâyı terk iden şabr itdi Allāh isteyen
‘Aşık olup bir ḳuluna itdi şeytāndan ḫalāş

Tā ezelden bulduk ancak Hakk maḥabbet lezzeti
‘Aşım artdıḳça göñül olmaz temennādan ḫalāş

Bî- nihāyetdir iy Allāh cürm ü ‘iṣyān Hakkıñıñ
Rāḫim Allāh çün ider cümle ḫaṭāyādan ḫalāş

41.

‘Ārif iseñ mü’min-i insāna lâzımdır ḫulûş
İt ḫayā Hakkdan ki dervîşāna lâzımdır ḫulûş

Küll-i esrārı bilür Allāhdır ‘allāmü’l-ḡuyûb
Ol riyāsız dā’imā erkāna lâzımdır ḫulûş

Rāh-ı Allāh sâlik olup it ḳanā’at hırḳa-pûş
Mü’min-i kāmil olan tıbyāna lâzımdır ḫulûş

Mürşidiñ maqşûd degildir belki Allâhdır saña
Kalbini tahtîr idüp her cāna lâzımdır hülûş
Haqqıyâ sen öyle bil ki şeyhe hizmet Haqka bil
Mâ-sivaymış her işim merdâna lâzımdır hülûş

Kâfiye-i Harfû'z-Zâd

16b

42.

Haq cemâliñ görmek iy cān fâni dünyâdan ğaraż
Pehlevānlık budur ancak yan bu esmâdan ğaraż
Nefsi bildiñ Haqqı gördüñ kalb şafâsı her zamān
Dâmen-i mürşid tutup maqşad-ı aqşâdan ğaraż

'Aşq içinde cān 'aceb meyden olursa bî-ķarār
Dürr ü mercāndır haqqıķatde bu deryâdan ğaraż
Bekle sen mürşid eşigin bâdeniñ lezzetiñ al
Tañrınıñ sırrını bilmek haq bu kübrâdan ğaraż
Nûr-ı Haqdır Yûsuf –ı Haqqı seniñ hep gördüğüñ
Münkiriñ bağı demirdir yokdur i'lâdan ğaraż

43.

'Ārif olan zâta itme i'tirâz
Ehl-i 'aşq hükmine olma inķıyâz
İy gönül yazık saña ğaflettesiñ
Çünki aķretde yüzüñ ola beyâz
Cānı Haq yolında sen iyle fedâ
Evliyâlar itdiler kendin riyâz
Dervîş olan fikr-i Allâhdır aña
Bulasın sen çün zulmetden hıyâz

17a

Yûsuf-ı Hakkîya yâ Rab it nazar
Dü cihânda rahmetiñle kıl müfâz

44.

Rûh güzel 'âşık Hüdâdır dâ'im eyler yâra 'arz
Teslîm oldu Hakk Te 'âlâ her ne kıldı emr-i farz

Yâ ilâhi isteriz biz senden ancak luftuñı
Cennet içre dâhil itseñ yerimiz havz-ı ravz

Bakma bizim cürmümüze mañz-ı fazlıñdan nola
Dergehinde eyle bize âyet-i ihsân-ı mañz

Eyleyüp "Rûz-ı elest"den emrine olduñ muñı
Eyleyüp 'ahd-ı vefâsın ikrârıñ itdiñ nağz

Ğam bu rûhum gözi yaşı kan akar ger her zamân
Hakkî-i bî-çâreye sen eyle ihsân-ı feyz

Kâfiye-i Harfû't-Tâ

45.

İy esîr-i nefis olan Allâhı bilmekdür faқаt
Ol şıratı geçmek ancak Hakkî görmekdür faқаt

Göñlüñi şeyhiñe ver ki Hakkı git sen iy mürîd
Ol tarîka münkir olan çok dalâletdür faқаt

Dervîşâna it mañabbet râh-ı Hakkıdır bu tarîk
Şoñbet it sen anlar ile Hakkı gitmekdür faқаt

17b

Hem sülûk miftâhidur bil it riyâzat dâ'imâ
Pâyini öp şeyhiniñ sen zıkr-i 'irfândur faқаt

Yûsuf-ı Hakkî bu sırrı bilen olsun cân fedâ
Ol mağâm Mağmûdı gör 'âşık velâyetdür faқаt

46.

Beyân ider kemâlâtı neşâat virür nihânî haç
Nice 'ârifleriñ ider cemâлиндennişânî haç

Göñül eri bu 'âlemde sözünden bellüdür ancak
Dağı dostdan muhibbâna şunar hem armağânî hâş
Severler seni maḥlûklar eger 'irfân olup sende
Nice sırlar tutup şayfda şitâda câvidânî hâş
Seher zıkrı bulur revnaḫ hulûş ile çekenlere
Çü ebkâr-ı me'ânîden ider ancak hisâni hâş
Kulûb ehli kelâmından senüñ zevküñ var iy Hakkî
Şafâlar bahş ider bize sevindirür me'ânî hâş

47.

Cânım Allâha iderseñ irtibâş
Bu tarîḫ deryâsına dal inbisâş
Ola rütben dü cihânda bul şeref
Âdem oğlu ğam görür ğâhi neşâş

18a

Meyl-i dünyâya ola ḫalbiñ seniñ
İdemezsiñ ruḫlar ile ihtilâş
Fânî insân dâ'imâ ölüp gider
Mâ-sivâyı terkin eyle ihtiyâş
Sen 'inâyet eyle Allâh Hakkıya
İrdire bâḫî cemâle tâ şırâş

Ḳâfiye-i Ḥarfü'z-Zâ

48.

Gice gündüz gelür 'âriflere Ḥaḫdan nidâdan ḫaz
Bu ḡafletler ne mümkindür ire keşf-i Ḥüdâdan ḫaz
Seher vaḫtı uyanıḫdur uyumaz 'âşık olanlar
Benim şeydâ ger Allâhdan baña senden cefâdan ḫaz
'Azâbıñdan ḫaçar yâriñ bu dervîşlik aña büḫtan
Yolında cân fedâ iden alurlar hem belâdan ḫaz

Zikir Qur'ândan almayan maḥabbet lezzetiñ yazık
Tekellüm ider Allāhla olup mest-i semādan ḥaz
Veliler buldı hem devlet görür Haqqı cemālu'llāh
Göñül ehli ḥalîmlerdür iderler hep ḥayādan ḥaz

49.

18b

Olup rāḥat nidādan ola maḥzûz
Kelām-ı evliyādan ola maḥzûz
İdüp 'uzlet tutasıñ vaḥdete yol
Saña nûr-ı ziyādan ola maḥzûz
Ḥulûş ile yüzüñ Haqqā ancak
'İnāyetle şafādan ola maḥzûz
Bu zikriñ cism ü cān iḥrāk iderse
İdüp ḳalbiñ fenādan ola maḥzûz
Ṭarîḳat lezzetiñ şol er ki bildi
Müşāhede liḳādan ola maḥzûz
Seniñ Haqqı kerem it sen ilāhi
Ḳula senden 'aṭādan ola maḥzûz

50.

19a

Ṭutam ümmîd saña dā'im irişe cān devādan ḥaz
Duyar iseñ ki iy gāfil daḫi feyz-i Ḥüdādan
Bu dünyā fānî 'uḳbādan usan sen görüp Allāh
Olursun dā'imā Haqqā çü sekrān āşinādan ḥaz
Maḥabbet iden o yāra ḳamu aḡyārı terk itdi
Göñül gözi açıldıḳda sen idersiñ recādan ḥaz
Gice gündüz bu 'aşḳ ile görüp iḥsān bulursun
Olup maḡfûr gider diñle ola cām-ı fenādanḥaz
'İnāyet ḳıl bu Haqqıya yüzüm ḳara Raḥîm Allāh
Mürebbinîñ rızāsıñ görmeyi ezel beḳādan ḥaz

Ķāfiye-i Ħarfü'l-'Ayn

51.

Dāmen-i mürşid tutup sen eyle andan intifā
Göñlüñi şeyhine bağla ol sivādan inķitā'
Sende varsa zikre heves Ķalbine gelür avāz
Zāhir ü bātında eyle hem resûle ittibā'
Sünnetini sen tütarsan şıdķ ile bulup cemāl
Cism ü cānıñ Ħaķ yolunda saña olmaz ibtidā
Nefsiñ esîr rûĥ olursa pādişāh cennet durur
Ehl-i Ħaķ olmak dilerseñ şekden eyle imtinā'
'Aķlımı aldıñ iy Allāh fāsıķ oldum ben saña
Yûsuf-ı Ħaķķîya iy yār sırrıñ eyle ittıla'

52.

Bu 'aķlıñla 'amel eyle bilirseñ iķtizā-yı şer'
Münevver oldu şol Ķalb ki şafāyile ziyā'-ı şer'
Tārîķatde velî olan olupdur 'ārif-i bi'llāh
Şeyātine olan tâbi' yoğ itdi nā-sezā-yı şer'
Behey ĝāfil olan Ħaķdan ĝurûr itme bu 'ilmine
Sivāyı eyledi terkin bulup feyz-i 'alā-yı şer'
'Azîz oldu bir 'ālim ger resûle iķtidā itdi
Pes îmānı Ķavî olan uyup kim muķtedā-yı şer'
'İnāyet eyle sultānım ĥaķîķat sırrıñı keşf it
Seniñ Ķuluñ bu Ħaķķîya çün eyle āşinā-yı şer'

53.

Çü tevĥîdle olup nûrıyla Ķāni'
Mürebba 'aşķınıñ nûrıyla Ķāni'
Sekir medhûsı olmuşam bu ĝuşum
Seniñ derdiñ bu mesrûriyle Ķāni'

Rahîmu'llâh benle şöhet idüp mest
Şafâmdır çünki mecbûriyle kâni'

Unutmam hîç seni tevhîdle Allâh
Şu Hakkîya çi mağfûriyle kâni'

Kâfiye-i Harfû'l- Ğayn

54.

Seni dünyâ maḥabbeti qarardıp kalbîñ itdi yağ
Şu nefsi şeytânîñ yoluñ tutup Hakkdan idüp ırağ

20a

Erenler hem buyurmuşdur nazar şeyhe murâd hâşıl
Bu 'aql u fikriñ olursa daḥi şeyh oldu cânîñ sağ

Ne isterseñ güzel şeyhden sen iste çok virür Allâh
Selîm olan bu kalbimde taşup 'aşkıñ gidem çün dağ

Halâyıklı bu ke&retde otursam ben idem tevḥîd
Harîş itme beni yâ Rab ki dünyâya düşüp hem zağ

Κuluñ Hakkî saña 'âşık güzelsiñ sen iy Allâhım
'İnâyetle nazar kıldıñ siyâh göñlüm olupdur ağ

55.

Saña lâzımsa Allâhîñ düşüp derde olasıñ sağ
Gülistâna çıkup seyr it bu zikriñle görüp sen bağ

Halâş olup potanıñ şikletinden kaç feraḥ bul gel
Şafâlar kesb idüp gül hânkâha git koyup ayağ

Gel 'âşık 'ârif iseñ ḥayra sa'y it mest bulup bir cân
Gice gündüz riyâzetle bu kalbde olmaya hîç yağ

Bizi ḥıfz eyle yâ Rabbî bu zâlim nefsiñ elinden
Behey dostlar 'aqlı gitdi bu göñlüm bilmedi yarağ

Günâhkâr Yûsuf-ı Hakkî gözü yaşı akar dâ'im
Yarın rûz-ı kıyâmetde ola şâdân yüzü nûr ağ

56.

20b

Cemâlü'llâh görürsen sen yanar kalbiñde bir çerâğ
Şerâb-ı 'aşkıñ içersiñ yüreğinde yanar otağ
Eger bu meyden içmezseñ şofulukla riyâ itme
Ki bir şeyhe boyun eğ sen bu eşğâlden sen it ferâğ
Muhammed Tañrıyı hem sen bilemezsiñ a cân gâfil
Ölü kalbiñ bu tevhiðle dirildi şof olup cân şağ
İdüp rahmet bu Hakkîya seniñdür kul efendim Hû
Sivâdan geç görüp nûrlar açup cândan göz ü kulağ

Ķâfiye-i Ķarfü'l-Fâ

57.

İçüp 'aşkıñ şerâbıñ ol ki şarrâf
Bu ins ü cin ideler saña tavâf
Şabûr ol ehl-i 'ârif ol görüp hâl
Sen olasıñ ki her sözünde keşşâf
Mürebbî yoluña hizmet iderseñ
Dü cihânda olursun sen hep eşrâf
Güler yüzlü olısar tatlu dilli
Saña Allâh vire kalbine ki şâf
Görüp fi'liñ saña olmaz muţabıķ
İşin gücin riyâdan eyle inşâf
Bizi ta'n itme iy şûfi cünûnuz
Er iseñ nefsiñ öldür itme boş lâf
Tutup yüzün olup Allâhla Hakkî
Ķudâ ola ki her yirde saña kâf

21a

58.

Yār iseñ itme yazık 'ömrün telef
Sen gözetme aç şığır gibi 'alaf
Tā riyāzet itmeyince ten yazık
Bilemezsiñ sırrını çün "Men 'aref"
'Ākıl iseñ 'ārif ol gör it şafā
Cān ki bulur dā'imā 'izz ü şeref
Ger bu 'aşkıñ ateşine yanasın
Yir ü göği sen görürsün her taraf
Her murādın hāşıl olur Hakkıya
Uydurup git işini daği selef

59.

Mā-sivāyı itmeyen terk rû'yetu'llāh oldu anda ihtilāf
Yazık aña nāzenîn 'ömrini itdi hem ki yāf
İster iseñ bilmeğe s dīv şıfatlu kimseyi
Kendini görüp beğenmiş işi güci i'tisāf
Hûr şanasıñ gör ki dā'im dervîşānla şöhet it
Şeyhleriñ pāyini öpüp şûfdan ol inşirāf
Evliyālar āhıretde çün şeffi'u'l-müznibîn
Dü cihānda yardım ider bunlara olar muzāf
Kendiñi ş ile dögdürsen bileydiñ hālını
Hakkıyā oldu saña nefsiñ 'uyûnı inkişāf

Kāfiye-i Harfû'l-Kāf

60

Nefis 'āşıklarıñ düşmānı ancak
Bu kalb 'ārifleriñ virānı ancak

Gelüp şeyhe sürür ider sevinüp
Hakikat ehliniñ bürhānı ancak
İdüp tevḥîd yanup feryād iderler
Gözi yaşlar aqandır kanı ancak
Zikir nūr meclisi cennet cemāldür
Gelen aña güler ervāḥı ancak
Mürîd korkusunuñ zālim işiddi
Cihānda nefsüniñ tuğyānı ancak
Bu nefsüñ hilesi çokdur gözün aç
Çü insānıñ büyük düşmānı ancak

22a

Elestiñ zevkını buldı ki dervîş
Mey-i mey-ḥānesin sekrānı ancak
Daḥi Hakḳî idüp āh ḥasta dā'im
Bilir bilmez ider 'isyānı ancak

61.

Yā ilahi eyledim yoluñda cān aqvāl-i 'aşḳ
Gice gündüz çekdigim derd-i belā ḥammāl-'aşḳ
'Uzlet ü ḥalvet idüp terk eyledim bu ḡafleti
Şanki Mecnûn gezerem her yirde ben abdāl-i 'aşḳ
Mest olursun ḡam yime sen keşf-i sırlar andadur
Keḳreti tevḥîd idüp cān ḳalb bulup aḥvāl-i 'aşḳ
Bunda baḳdıñ ger cemāle cennetüñde yok gine
İy Hudā senüñ cefañ şafā baña zilzāl-i 'aşḳ
Şavm-ı 'ibādet ile seccādesinden olma dūr
Eyle Seyyid Yūsuf-ı Hakḳî feraḥ çengāl-i 'aşḳ

62.

Bir göñülde 'aşḳ derdi cānınıñ hevāsı yok
Biñ kadar ḥac eylese anıñ yine şafāsı yok

Ka'besi şeyhüñ cemâlin itmeyen çünki tavâf
Pek dahı nûr görür ise kalb yüzi şinâsı yok
'Arafâtda çü zıkr-i "Lebbeyk"inde yazık diyeler
Cân teslîm itmeden gayri ki çok du'âsı yok
Mâ-sivâyı terk idüp de gider iseñ her yaña
Yer hepisi gör saña Ka'be durur cefâsı yok
Geçdi Seyyid Yûsuf-ı Hakkî yazık bu 'ömrüme
Çünki şeyhe pek yapış sen anda fenâsı yok

Kâfiye-i Harfû'l-Kâf

63.

İy Hüdâ Muhammed çün derd beyân itsem gerek
Bir gül-i maḥbûb içün biñ âh figân itsem gerek
Serveridür dü cihânıñ ehl-i 'aşkıñ göz nuru
Mi□li yok ḥâşâ bu yolda sır 'ayân itsem gerek
Faş-ı 'aşqdan bir sü'âl itdi baña melek bu gün
'Ömrüm oldukça anı ben çok beyân itsem gerek
Ben neyim ki medḥ idem şân-ı nebî itdi Hakk medḥ
Yâ Muhammed it şefâ'at cân fedâ itsem gerek
Kendini mürşide 'aḳd it bulasın sen keşf-i nûr
Yûsuf-ı Hakkî bu yolda sa'y-i cân itsem gerek

64.

İy kuru zâhid dönerim "Kul Hüve'llâh"diyerek
Diyemem münkir dönerim "Kul Hüve'llâh"diyerek
Ben şanırdım Tañrı Peygamber durur ita'atim
Gayr imiş yâr dönerim "Kul Hüve'llâh"diyerek
Hânkâhı Ka'be bil bu mürşidiñ soñ resûl
'Aḳlım aldı şeyh dönerim "Kul Hüve'llâh"diyerek

Yâ ilâhi it 'inâyet kullarına pek yazık
Mey içerim Hâk dönerim "Kul Hüve'llâh" diyerek
Göresin Allâh Muḥammed 'aşkına yan dâ'imâ
Yûsuf-ı Hâkḳî dönerim "Kul Hüve'llâh" diyerek

65

Görmeğe Allâhı zîrâ cân gerek
Her zamân şeyhine git 'irfân gerek
Nefse uyup iştiḥâlar itdiler
Ḥazretiñden 'afv ile ğufrân gerek
Tañrı girem çün seniñ cennetine
Yâr-ı bâkî kendime sulṭân gerek
Yâ ilâhi mücrimim eyle meded
İt 'aṭâñı bize çün seyrân gerek
Yûsuf-ı Hâkḳî sever Allâh seni
Yâr Muḥammed hem cemâlü'llâh gerek

23b

Kâfiye-i Ḥarfü'l-Lâm

66

İy güzel Allâh seven yâr nefse uyma zikre gel
İt riyâzet mâ-sivâdan nefse uyma zikre gel
İster iseñ keşf-i nûrlar göresin sen gel berü
Kıymetiñ bil şeyhini tut nefse uyma zikre gel
'İlm-i bâtın gök gibidir 'ilm-i zâhir dal budak
Dînini muḥkem idersiñ nefse uyma zikre gel
Kâlb gözüñ aç gör Ḥudâyı bu murâddır ancak ol
Gezme serseri yetişür nefse uyma zikre gel
Evliyâ 'âşıklar ile görüşüp it 'ilm-i Hâk
Yûsuf-ı Hâkḳî bükâ it nefse uyma zikre gel

67.

Te'ālā'llāh didi maḥbûb cemâlim gör beni sen al
Beri gel iy baña 'âşik sevinip dur beni sen al
Didim Allāh seni gördüm bu gün şirke muḥāl ancak
Didi iy 'ārif -i şeydā ki sırlar şor beni sen al
Amān Allāh gözüm gördü 'aḳıl gitdi cünûnluḳdur
Gine yārim baña aytdı nefis öldür beni sen al
Fedā cān ki iy Allāhım yolunda eyle ḥāk beni
İdüp Mevlām çü ḡam yime olup şabbûr beni sen al

24a

Bu sırlar bilmeyen güldü bilenler ağladı gitdi
İder Allāh bu Ḥaḳḳîya görürsün nûr beni sen al

68.

Ḥaḳ cemâliñ gördüğün dîvâne olduñ iy göñül
'Aḳlıñı aldıñ daḡi sekrâne olduñ iy göñül
Cism ü cāna baḳmayup külḥāne itdiñ kendini
Ḥüs-n-i Allāh şem'ine pervâne olduñ iy göñül
On sekiz biñ 'ālemiñ esrārıñ itdiñ âşikār
Durmuyup bir yerde cān ḡayrâne olduñ iy göñül
Ḡayb 'ilminden hidāyet eyledi Allāh saña
'Arş u kürsiden büyük bārḡāne olduñ iy göñül
Yûsuf-ı Ḥaḳḳî göñülde it murādıñ gel berü
İnkıṭā'-ı nās ile bîḡāne olduñ iy göñül

Ḳāfiye-i Ḥarfü'l-Mîm

69.

Benim maḥbûb-ı Allāhım saña ḡāyetde müştākım
Benim ma'bûd-ı Allāhım saña ḡāyet de müştākım
Muḥammed Bû Bekir 'Ömer çün 'O□mān 'Alî ḡaḳḳıyçün
Veliyy ü enbiyā ḡaḳḳı saña ḡāyet de müştākım

24b

Elā iy Hāl-ı kevneyn cemāliñle müşerref kıl
Amān Rabbim ciğer yandı saña gāyet de müştākım
İki cihāndan uşandım cemāliñ derdine düşdüm
Eyā 'aşıkların kenzi saña gāyet de müştākım
Heyā Allāh u Muḥammed bu derdiñ çāresi Allāh
Ġamıñdan olmışam mecnûn saña gāyet de müştākım
'İnāyet eyle sultānım benim bîçāre Hakkıya
Çü güftārim bu maqşūdum saña gāyet de müştākım

70.

Bu derd baña her dem belā bilsem nedendür bilmezem
Allāh gönül virmek saña bilsem nedendür bilmezem
Allāh beni ağlatdığın deryā gibi çağlatdığın
Hiç gülmeyüp zār itdiđim bilsem nedendür bilmezem
Mecnûnlayın gezdürdiğin 'aşkıñla kan içürdiğin
'Ālemde rüsvāy olduđum bilsem nedendür bilmezem
Bu kahr u bu ḥalvet baña her demde bu 'uzlet baña
Uyumamaç açlık baña bilsem nedendür bilmezem
Her kulların ider şafā ben çekdiğim gāyet cefā
Hakkî belādan her zamān bilsem nedendür bilmezem

71.

Hānkāhda mey içüp cān serserî
Derdime dermān ararım ḥastayım

25a

Rûz u şeb hicrinde yārim ḥastayım
Mağfired it iy nigārim ḥastayım
Mağzım itdi yābis-i sevdā-yı 'aşk
Ağlarım bil āh u zārim ḥastayım

'Aşımı dünyâda Hâk zıyķ eylediñ
Şād qalbim rûzgārım hastayım
Şükriñe qādir olamam dā'imā
Bî-nihāye iftikārım hastayım
Qalbimiñ derdine dermān eylegil
Qalmadı şabr u qarārım hastayım
Hâkqîya göster cemāliñ qıl şeref
Senden olmazsa tımārım hastayım

Kāfiye-i Harfû'n-Nûn

72.

İki 'ālemde Allāhım kime āh eyleyem senden
Benim cān ile maḥbûbum kime āh eyleyem senden
Şabûr Raḥmān u Rezzāqum Başîr Settār u gufrānum
Benim ḥālime 'ālimsiñ kime āh eyleyem senden

25b

Esirge ben kuluñ Hālık fedādur yolına cānım
Efendim dīnim İmānım kime āh eyleyem senden
Bu ḥasret irdi pāyāna ciğer döndü ki büryāna
Yüzüm qara bu bî-çāre kime āh eyleyem senden
Riyāzet eyle iy Hâkqî budur maqşûdı Allāhıñ
'Aqıl başdan gidüpdür cān kime āh eyleyem senden

73.

Tesellî virmez iy dil derdiñi Allāha söylersin
İrişmez saña Aḥmed söziñi efsāne söylersin
Ki tevḥidle koyup tesbîḥ seni kim diñler iy vā'iz
Tarîkatde idüp baḥ&iñ şaşup yābāna söylersin
Tutup düşmān ki dervîşler bu şeyḥler saña dost olmaz
Delîlsiz hîç bi şey olmaz çıkup yābāna söylersin

Nice yıllar 'ibâdetden ki efdâl ismini aınmak
Muhammed saña şayd olmaz 'abe& humkâna söylersin

Bu meyden içmeğe yokdur hevesleri ki mâ-sivâ
Ki Şeyyid Yûsuf-ı Hakkî yazık handâna söylersin

74.

Ehl-i zikri münkir-i ğadbândan Allâh şaklasın
Bendeye hışm idici sultândan Allâh şaklasın

26a

Ġaflet ehli gerçi müşkil derd imiş zâhid velî
Yâra irmiş 'âşığı hicrândan Allâh şaklasın

Ķanlı yaşlar ağıdup da viririm cân âh figân
Dîn ile pîrlikde bimârlıktan Allâh şaklasın

Bir sa'âdet -hânede yâr ile hemdem sır düşüp
'Aşy iderken dost ile nâdândan Allâh şaklasın

Ķalb şafâsı gördüğümde görürüm nûr tâ ebed
Yûsuf-ı Hakkî seni düşmândan Allâh şaklasın

Ķâfiye-i Harfû'l- Vāv

75.

Üsküdarıda kendi şeyhim cân ki Hâcî Dede Hû
Türbesinde diri yatar sanki Hâcî Dede Hû

Ehl ü evlâdı yanında nûrlar içinde şeyh
Tatlı dilli yüz güler şādân ki Hâcî Dede Hû

Bir başında var ki tâcı şeyhe git sen ol Hâcî
Ķuţb-ı 'aşrîñ a'zamı bürhân ki Hâcî Dede Hû

Ķuvvet-i kudsiyye ile mest okurdu Ķur'ânıñ
İşiden 'aklı gider sûzân ki Hâcî Dede Hû

Gel ziyâret eyle anda hâşıl olur her murâd
'Aşka yanup şevk ile büryân ki Hâcî Dede Hû

26b

Ben giderdim yanına nazar iderdi baña şeyh
Mest iderdi pîr beni sekrân ki Hâcî Dede Hû
Çünkü şeyhim “ Hamdü’li’llâh” ‘âşık olmuşdı baña
Yûsuf-ı Hâkîkiya yâr sultân ki Hâcî Dede Hû

76.

Derdimiñ dermânı Allâh gönümün yârânı Hû
Nûr ile oldı münevver kalbime seyrân-ı Hû
İsm-i Hûnuñ hâletiñ añlar ki cân ehl-i kulûb
Yiri göği durdurandır döndüren ekvânı Hû
İsm-i A’zam ister iseñ dâ’imâ Allâh di sen
‘Âşık u şâdık olanlar sevdügi sultân-ı Hû
Her murâda nâ’il oldı Hû işiden şıdık ile
Hasta girüp sağ çıkarsıñ eyleyüp devrân-ı Hû
Tez açılam dir iseñ çek ism-i Hûyu dâ’imâ
Kalb gözüni açmak isteyen kişi bürhânı Hû
Hâkîkiyâ şevk ile çek sen zıkr-i çehri ger hafî
Gıtdi ğamlar derdim Allâh dâ’imâ sekrân-ı Hû

77.

Kalbini ma’mûr idüp gül mâ-sivâdan geç yüri
İtme dûzah cennetiñ fikriñ şafâdan geç yüri

27a

Sen cemâl iste a cânım ğam yime yazık saña
Kısmetiñ var ise gelür bu ‘amâdan geç yüri
Şabr idüp de eyle sen kazâya teslîm şek gider
Zikriñi hâliş idersen hem cefâdan geç yüri
İtme zindân hevesini eyle cemâle nazar
Yûsuf-ı Hâkîki yana gör bunamadan geç yüri

Kâfiye-i Harfû'l-Hâ

78.

Hağ cemâliñ gösterendür Lâ ilâhe illâllâh
Mest ü hayrân itdirendür Lâ ilâhe illâllâh

Mürşidiñ iksiridür bu eyleyüp altun vücûd
Zü'l-fikârı çekdirendür Lâ ilâhe illâllâh

'Aşk şerâbıñ içiren bu varlığından geçerek
Tañrıyı pek sevdirendür Lâ ilâhe illâllâh

Sâlik ü şeyhler murâdı sır gıdâsı rûhlarıñ
Nefs ü şeytân kaçırandır Lâ ilâhe illâllâh

Mâ-sivâdan eyleyüp kalbin iden pâk hep budur
'Arş u kürsî güldürendür Lâ ilâhe illâllâh

Çünkü sen bulduñ riyâzet lezzetiñi zikri it
Yûsuf-ı Hağkîya cândur Lâ ilâhe illâllâh

27b

79.

Cemâliñ 'arz ider "El-ğamdü li'lâh"
Sevip ğamlar gider "El-ğamdü li'lâh"

Ki rûhum pâdişâh oldu çıkup taht
Esîr nefsim şeşer "El-ğamdü li'lâh"

Şeyâfîn 'askeri gitdi sevindim
Bu kalb sırlar umar "El-ğamdü li'lâh"

Ne güzelmiş bu dervîşlik şabırlık
Ĝanîlikdür doğar "El-ğamdü li'lâh"

Çulûb ehli ki her yerde görüp sır
Bilür dimez yazar "El-ğamdü li'lâh"

Olup nûrı ki Yezdâniñ bu kalbim
Güneş gibi gezer "El-ğamdü li'lâh"

Bu Seyyid Yûsuf-ı Hakkı ki mestdür
İdüp seyrân güler "El-ḥamdü li'lâh"

80.

Güzel cemâlini göster göreyim yâ Resûl'Allâh
Gidüp 'aqlım kime ḥâlim şorayım yâ Resûl'Allâh
Gözüm yaşı akar dâ'im maḥabbetle idüp tevḥîd
Yolunda ben ki cism ü cân sereyim yâ Resûl'Allâh

28a

Bu Allâha recâ eyle aḡartsın bendeniñ kalbiñ
Diyem Mañşûr gibi Allâh durayım yâ Resûl'Allâh
İdüp Ferḥâd gibi saña benim mecnûn ki Allâhım
Delîl saña güzel şeyḫim ireyim yâ Resûl'Allâh
Kapuñdan itme red beni işim Allâh gücüm Allâh
Ki Hakkîyim nefis boynın urayım yâ Resûl'Allâh

81.

Sen bilirsiniñ çün ezelde oldı ikrâra şalâ
Gösterüp Allâh cemâlin virdi dildâra şalâ
Âteş-i 'aşkıñ odı yakdı beni külḥân gibi
Zakir olan gice gündüz baḡ bu esrâra şalâ
Derde düşüp bildi göñlüm dostunuñ âşinâlığıñ
Mâl ü mülki terkin itdi çıkdı pâzâra şalâ
Merd olam dirseñ eger çık meydâna gel pehlevân
Gir ṭarîḡa nefsiñ öldür görünüp yâra şalâ
Yûsuf-ı Hakkî du'â it şeyḫine budur kelâm
Maḥbûb-ı Allâhdur efendim virdiği câna şalâ

82.

Seniñ rûḫuñ şafâlarla ḡaḡîḡatde nihân ḡâlâ
Benim dâ'im alup 'aqlım şarâb-ı ergavân ḡâlâ

28b

Bu albine iriŖse u zikri te'iri cānā
Gice gündüz aar gözden sa an Ŗādmān hālā
Hudā yolunda gördüm sır cānım diyü bulup esrār
Sever Allāh seni cānā olursun mab bān hālā
Sa'at gibi pāk iŖlerse seni zikriyle bu r hu
Nidā gelür bu albine cemālim al diyüp hālā
' bād-ı efārıdır Y suf Hakkı rızā ister
Alup gönlüm benim Allāh senid r ul beyān hālā

83.

OlmuŖam ben Hakkā vāŖıl gitdi 'alım yodur aŖlā
SevmiŖ Allāh bu fairi bildi 'alım yodur aŖlā
Hāmd 'li'llāh rabbimi her yerde sekrān g r rem
Ben gezerim Ŗanki mecn n Ŗimdi 'alım yodur aŖlā
Mab b Allāh beni yakdi  n zikirle mest idüp
Zāhidā buldum Ŗafālar irdi 'alım yodur aŖlā
' lm-i sırda marem-i cānım Hudādur iy za'if
Geldi āteŖ aldı tavām sırdı 'alım yodur aŖlā
Āyine oldu bu gönlüm zāhirim oldu siyāh
Hakkiya it bir du'ā sen ıdı 'alım yodur aŖlā

29a

āfiye-i Harf 'l-Yā

84.

'Ārif ise iy gönül b thāne virme g nl i
ıymeti bilmez dil-i nāāra virme g nl i
Ehl-i gaflet ile Ŗohbet yıma sen cān u teni
Hakk yolun  n bilmeyen hayvāna virme g nl i
 n g lirse yüzüne Ŗaıı aldanma sözüne
'AŖı yodur k  ge yalana virme g nl i

Naşbendi ravzasına gel i ğāfil redd itme
Dost şarıp da bil her ağlayana virme göñlüñi
Kendine 'āşık iderseñ bulasıñ şeyhde cemāl
Şādıkāne hıżmet it yābāna virme göñlüñi
Olmayan 'aşk kalbi taşdan kaç yanından kalbe bak
Her bir aḥbābı görüp yārāna virme göñlüni
Yūsuf-ı Ḥaqqı saķın şūret gözetme gözle cān
Cān fedā it şeyh yolun ḥandāna virme göñlüñi

85.

Cām-ı mesti ver ki Allāh eyle lā-ya'kıl beni
İtme bir dem devlet-i dīdardan ğāfil beni
'Aşk-ı sekriñ kıl beni zātıñ ile eyle mecāz
Gösterirseñ bu cemālīñ eyle sen 'āmil beni
Bāde nūş itdik beni taķdīrde yazdıñ güzel
Eyleme red ben kılunı it yolun sāḥil beni
Gezdiğim yerler hepisi şanki zindāndur baña
Yā Muḥammed çok günāhım 'aşka kıl kābil beni
Bilmeyen bu ḥāli çün ḥayvān durur bu dermdend
Ḥaqqıyā maḥv-ı vücūd it kıl ele kāmil beni

86.

Bu nefsim yā Muḥammed çok şu dünyāda fenā itdi
Gezip ğafletle yazıklar geçen 'ömre cefā itdi
Maḥabbet eyleyüp sevdi düşünüp dünya dā'imā
Meger ancak ben ednāya 'ināyet ol Ḥūdā itdi
Hem aḥretiñ 'azābından ḥalāş idüp bizi sensiz
Günāhlarla helāk oldum ğafūr Allāh devā itdi
Virüp dermān derūnum derdine Allāh daḥi sevip
Şabūr Allāh murād idüp kula ancak 'atā itdi

Ümîdim maḥbûb Allâhdan kabûl ola kapusunda
Yaşa Hakkî bu dergâha yüzün süren şafâ itdi

30a

Allâhü vâhidün ve Muḥammedü'n- Nebî

İy yârenler bu fakîr yazı yazıp ve ders okuyup ve müzâkere iderdim. Öyle çalışırdım ki gözüme uyḥu girmezdi. Cânım fedâ olsun, diyüp cemâlü'llâhı görürüm dirdüm. Ḥaṭṭa ṭarîḳata münkirdim. Bu fakîre söylerlerdi, "Var bir şeyḥden inâbet al." "Evliyâlık gelürse böyle gelsün!" dirdüm. Ḥaṭṭa Kuṭbü'l-'arîfin ve Ğav&ü'l-vâşîlîn Ḥacı Dede (k.s) Ḥazretlerinden bî'at eyledim. Âh idüp okuyup yazmadan şevkim gitti. Şeyḥime maḥabbet itdüm. Bu fakîre bir ḥâlet vâḳî' oldı ki Allâh Muḥammed ṭarafına dil ile vaşf idemem. Bütün 'ibâdetim nefis ve şeyṭânmış. Ben şanırdım Allâha 'ibâdet ederim. Vâfir ağlayup vâlideynime darıldım. Ḥudâ rahmet eyleye. Oḳu yaz dirler idi. Beni bir şeyḥe verip tevḥîde sa'y etmezlerdi. Kalbim za'if olmuş. Oḳuyup yazmak güzel ḥâricde bir ḳuru şey'dür. Temelsiz binâ ḳurmağa beñzer. Ümmî Sinân Ḥazretleri (k.s) buyurur.

30b Gelmişiz "Kâlû Belâ"dan zâtını zıkr itmeye

Meylimiz yokdur bizim hîç gayr-ı a'mâl üstüne

Lâ şey'e makbûl "İnda'llâh illâ terk-i mâ-siva'llah" En aşıl maḳşûd Allâhî'n 'inde tevḥîddür. Resûlü'llâh (a.s) buyurmuşdur. "İfteḥû"alâ şıbyâniküm evvelü kelimetü lâ ilâhe illa'llâh" tevḥîd itdükce bir lezzet ḥâşıl olurdu ki ne bala beñzer ve ne şekere! Ve ne seyrânlar görünür ki şeyḥiñ maḥabbetiyle 'akıl irmez. Dâ'imâ teessüf çeküp göñlüme gelürdi ki, "ne olaydı pederim şeyḥ olaydı. Küçükten inâbet alıp tevḥîd ideydim." Diridim

31a. 1173 senesinde muḥarrem ayında şeyḥimle otururken; "Ben yakında göçerim. Ḥalkıñ şıḳletinden uşandım. Bir kaç gün eglende gel. Ḥılâfetnâmeyi al." buyurdılar. Nuṭuḳlarına binâen gitdim. Gördüm ki za'if olmuş. Şofada otururlar idi. Varup dizini öpüp ayak üzre durdum. "Otur buyur" didiler. Oturdum. Göñlüme geldi ki, "Ḥılâfetnâmem yazıldı" didim. Şeyḥim, sulṭânım 'aḳâbince, "Gel oğlum odaya gidelim." Ma'an gitdik. Çekmeceyi açup ḥılâfetnâmeyi elime virüp didi ki: "Ağızdan da sana her şeye izin virdim. Ben göçmek lazım gelse, burası senindir. **31b** sen sâirine ḳıyâs degilsin. Keşki seniñ gibi tâlibe virsem . Senin gibi tâlib hem dünyada fâ'ide hem ahretde fâ'ide" buyurdular. Bir iki kere daḡa

gittim. Döşekte buldum. Mevlûd gurrasının kândil gicesi dâr-ı beķāya intikāl itdiler. Hudā merķadını nûr eyleye. Şeyhimiñ vefât vaktinde aşrın ferîdi, hocam, her 'ilimde kâmil müderris İsmâ'il Efendi Hâzretlerinden nüshayı tekmiñ itdi diyem. Bârf Te'âlâ dünyevî ve uhrevî murâdını hâşıl idüp tûl-ı 'ömr ile mu'ammer eyleye. Şeyhimiñ gamıyla müzâkereyi terk idüp 'uzlet hâlvat ve riyâzat ile tevhid-i Bârîye sa'y itdim. Aşlından da âdetim buydı. Ba'zı mürîdler on yıldır iki şey isterler. Bu fakîrden: birisi **EVİRÂD** ve birisi **DİVÂN**. "Öyle **EVİRÂD** ki pek müessir esmâları bir yere cem' idüp okuyup, yanalım. Zevķ u şevķ gele! Ve yanımızda götürelim. **32a** Hâķ Te'âlâ ve pâdişâhlar ve ulular ve düşmânlar katında 'azîz ve muhterem olalım! Her murâdımız hâşıl olsun! Ve bir hasta ki 'ilâc kâr etmeye, vücûdumuzda 'illet vâķi' olsa, okuduğumuz gibi şifâ ola! Ve bize zâhiren ve bâtınan düşmanlık iden kimse bize te&îr itmeyip kendine te&îr ede! Ve her müşķil için okuyup ķabûl ola." didiler. Öyle divân ki bir mi&li daķi olmaya. Her murâd ve ru'yâ için tefe'ül idüp anıñla 'amel idelim. Sizi ta'cîz itmeyelim. Ve bize dünyevî ve uhrevî bir ķaşâvet vâķi' olsa, cünûn olacaķ miķdârı, Divân'ı okuduğumuz gibi, 'aķlımız tām olup, bizler şafâ-yı rûhânî kesb idüp aşlâ ķaşâvetimiz ķalmaya! Ve ba'zı gördüğünüz esrârı içine yazasınız, okuyup tarîķat-i 'aliyyeye sa'yimiz ziyâde olup , size de maķabbetimiz müzdâd ola.!" didiler: Bu fakîr de 'özür diledim. "İy oğullar, **EVİRÂD** ve **DİVÂN** çok. Hiçbir şey ķalmamış, hep söylenmiş! Varın onları mütâla'a edin! Hastayım. Yarayı bûvüldüm. Mest-i lâ-ya'ķılım. Beni zıķr ü fikirden işgâl itmeñ! Bir cânda ki 'aşķ ola! Ve Ârabî ve Fârisî bile, şeyhiñ ve hocanıñ himmetiyle her şey kolay. Kişi maţlabına mücâhede ile irmez. Belki himmet ile irer. Tañrıya niyâz idiñ. 'Aķlımı virsin. İstedigiñizi edâ idelim. Diyü 'özür diledigimde ķâbil olmadı. Siziñ nuţķuñuz lâzım bize"didiler. Bu fakîrde ba'zı evrâd var idi. Vâfir evrâd daķi peydâh itdim. Şeyhimiñ himmetiyle ihtiyâr itdiklerimi yazup 1184 senesinde Bârf Te'âlânıñ 'izni 'inâyetiyle bir **EVİRÂD** cem' itdim. Kâhice anarlar idi " **DİVÂN** daķi isteriz." dirler idi. Şeyhimiñ himmetiyle,"İy mürîdler, birâz esrâr gördüydüm. Hep unuttum. Şeyh Şa'dî merhûm Hâzretleriniñ Gülistân kitâbınıñ evveline yakın" ez şâhibdilân ser be-ceyb-i murâķabe" bah&ine nazar idüp, bize hüsn-i zân idiñ! Baña sır açtırmañ! Hâlim perişândır." Didigümde ķâbil olmadı. 1189 senesinde Rabbü'l-'âlemiñ 'izni 'inâyetiyle bu **DİVÂN** ı hâţırımnda ķalan ba'zı esrârı içine yazdım. Sır açmaķ eyi degil. Mürîdlerden ķurtulamadım.

Beyt

İy efendim 'ârif iseñ dime sırrıñ kimseye
Dost diyü diseñ darılsa, dise gerek kimseye

Bu **DİVÂN**'a yazdığım esrârları , 'ârifi bi'llâh olanlar añlar. Kâlbî kâra, bâtın câhili añlamaz.

Allâhu 'azîmü's-şân VeMuhammed (a.s) a ve mürşid-i maḥbûba 'âşık olan kimseler, divânda nuṭkumuz seksenyidi ilâhidir. Kırıkların herbiriniñ 'aşkına ikişer, ilâhî yazdım. Yedilerin her biriniñ 'aşkına birer ilâhi yazdım. Ve üçer ilâhiye münḥâşır olmak her birini üçler 'aşkına yazdım. Ve **DİVÂN**, bu faḳîri m â-sivâ putundan ḥalâş idüp zikir lezzeti viren şeyhim, sulṭânım, ḳutbü'l-aḳṭâb Hâcı Dede merḥûm (Nevvera'llahu merḳaduhu) ḥazretleri için yazdım. Bir kimse bu faḳîriñ divânını yazmâk murâd eylese her ilâhîniñ evveline, müştâk olduğumuz Allâh, Muḥammed ism-i şeriflerini yazan kimse Mevlâ-yı müte'âl Hazretleri dünyevî ve 'uḥrevî murâdını ḥâşıl eyleye. Zirâ bize zuhûrât bivledir. Ğaflet olunmaya!

Der kenâr

Bu faḳîriñ **DİVÂN** ve **EVRÂD**'ı ve bizden zâhir olan esrâr ve bir satır bizim ḳanğı mekânda bulunur ise, ol mekânı Allâhu 'azîmü's-şân belâ ve ḳazâdan ḥıfz idüp ḥâne şâḥibini ve okuyanı ve ezberleyeni ve yazanı ve diñleyeni, cemî'i murâdını ḥâşıl idüp müşâhede-i Muḥammedî ve cemâlü'llâhı müyesser eyleye. El-Fâtihâ.

Temmet

KAYNAKÇA:

Mehmet Nail Tuman, *Tuhfe-i Nâilî*, Ankara 2001.

MUSLU, Ramazan, *Osmanlı Toplumunda Tasavvuf* (XVIII Yüzyıl), İstanbul 2004.